

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

«ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки

спеціаліста

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузі знань 1801 Специфічні категорії

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальності: 7.18010010 – якість, стандартизація та сертифікація

(шифр і назва напрямку)

(шифр за ОПП _____)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Черкаським національним університет імені Богдана Хмельницького
(повне найменування вищого навчального закладу)

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Бондарчук Сергій Вікторович, викладач кафедри
якості, стандартизації та органічної хімії

(ініціали, прізвище, науковий ступінь, учене звання, посада)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Мінаєва Валентина Олександрівна, кандидат хімічних наук, доцент кафедри хімії
Черкаського національного університету ім. Б.
Хмельницького

Ящук Людмила Борисівна, кандидат хімічних наук, доцент кафедри екології
Черкаського Державного технологічного університету

(ініціали, прізвище, науковий ступінь, учене звання, посада)

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою Навчально-
наукового інституту природничих наук

(назва інституту / факультету)

« » 20 року, протокол №

Затверджено Вченою радою Черкаського національного університету імені
Богдана Хмельницького

« » 20 року, протокол №

ББК

УДК

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **спеціаліста**

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності: 7.18010010 – якість, стандартизація та сертифікація.
(шифр і назва)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система заходів та засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини у процесі праці.

Міждисциплінарні зв'язки:

Безпека життєдіяльності:

1. загальні закономірності виникнення небезпек;
2. властивості небезпек та особливості їх впливу на людину та її наслідки;
3. способи та засоби захисту життя та здоров'я людини й середовища її проживання від реальних та потенційних небезпек.

Наукова організація праці: механізми розробки та впровадження у практику раціональної побудови трудового процесу, за якої забезпечується висока продуктивність праці, створюються умови для збереження здоров'я працівників, збільшується період їх трудової діяльності.

Ергономіка: особливості конструювання, виготовлення та експлуатації технічних засобів, які забезпечують людині в процесі праці необхідні зручності, зберігають її сили, працездатність та здоров'я.

Інженерна психологія: взаємодія людини з новою технікою, функціональні можливості людини в трудових процесах, умови праці, за яких зберігаються високі психофізіологічні можливості людини.

Технічна естетика: залежність умов та результатів праці від архітектурного, конструктивного та художнього вирішення знарядь праці, робочих місць, дільниць, цехів, санітарно-побутових та інших допоміжних приміщень.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» є: формування у майбутніх фахівців необхідних знань та навичок з питань безпеки та охорони праці, правових та організаційних питань охорони праці, гігієни праці, виробничої санітарії, фізіології, пожежної та електробезпеки, визначених відповідними державними стандартами освіти; відповідального ставлення до збереження життя і здоров'я як свого, так і оточуючих людей; уміння надавати першу долікарську допомогу потерпілим при нещасних випадках.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі» є:

1. усвідомлення майбутніми фахівцями принципу пріоритету збереження здоров'я і безпеки людини під час трудового процесу;
2. оволодіння правовими, організаційними і технічними знаннями створення безпечних умов праці в конкретних виробничих умовах;
3. вивчення шляхів створення нових способів і засобів поліпшення умов праці;
4. визначення соціального та економічного ефекту від підвищення техніки безпеки на виробництві.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

1. принципи державної політики у галузі охорони праці;
2. основний зміст законодавчих та інших державних нормативних актів з охорони праці;
3. основні положення чинного законодавства щодо охорони праці різних категорій працівників;
4. основні положення чинних нормативних актів та інших документів з виробничої санітарії, особистої гігієни, технічної та пожежної безпеки;
5. види відповідальності працівників різних категорій за порушення норм і правил з охорони праці;

вміти:

1. застосовувати у практичній діяльності нормативні документи з охорони праці;
2. виявляти джерела, фактори та види виробничих небезпек та вживати заходів для запобігання їх наслідкам;
3. користуватися засобами контролю параметрів безпеки та умов праці;
4. здійснювати контроль за станом охорони праці на робочих місцях;
5. надавати першу допомогу потерпілим на виробництві при виникненні нещасного випадку.

На вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» відводиться 36 годин / 1 кредит ЄКТС: 2 семестр – у тому числі лекції – 6 годин, практичні заняття – 8 годин, самостійна робота 22 години, індивідуальна робота – 0 год.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 1 ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ

ТЕМА 1. Правове і нормативне регулювання охорони праці

1. Аспекти з охорони праці в: Конституції України (витяг);
2. Кодексі законів про працю України (витяг);
3. Законі України «Про охорону праці» (витяг);
4. Законі України «Про відпустки»;
5. Законі України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення»;
6. Законі України «Про пожежну безпеку»;
7. Законі України «Про місцеві державні адміністрації»;
8. Законі України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
9. Державних нормативних актах про охорону праці «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».

ТЕМА 2. Система управління охороною праці в організації

1. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП).
2. Настанова з систем управління охороною праці. МОП-СУОП 2001. ILO-OSH 2001.
3. Система менеджменту охорони праці та промислової безпеки.
4. Розробка системи управління охороною праці (СУОП).
5. Системи менеджменту гігієни і безпеки праці. OHSAS 18001: 2007.
6. Політика в галузі охорони праці.
7. Ефективність функціональної структури СУОП.
8. Плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій.

9. Функціональні обов'язки з охорони праці керівників, посадових осіб і фахівців підприємства.
10. Оцінка стану безпеки праці в організації.
11. Стимулювання за досягнуті результати.
12. Порядок заохочення працюючих за дотримання вимог охорони праці.
13. Служби охорони праці місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

ТЕМА 3. Загальні положення стосовно проведення атестації робочого місця

1. Загальні положення атестації.
2. Організація роботи по атестації.
3. Визначення факторів виробничого середовища і трудового процесу.
4. Принципи та основи гігієнічної класифікації праці.
5. Гігієнічна оцінка умов праці.
6. Оцінка технологічного та організаційного рівня робочого місця.
7. Визначення і класифікація виробничих шкідливостей.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 2 ГІГІЄНА ПРАЦІ ТА ВИРОБНИЧА САНІТАРІЯ

ТЕМА 4. Умови праці на виробництві, їх класифікація і нормування.

1. Гігієнічна класифікація праці.
2. Мікроклімат виробничих приміщень, його вплив на організм людини.
3. Нормалізація параметрів мікроклімату.
4. Мікроклімат виробничих приміщень.
5. Вплив мікроклімату на організм людини.
6. Промисловий пил, його види та їх вплив на людину.
7. Класифікація шкідливих хімічних речовин та їх вплив на людину.
8. Характеристика шуму, вібрації, інфразвуку і ультразвуку та їх вплив на людину.
Характеристика електромагнітних полів і випромінювань та їх вплив на людину.

ТЕМА 5. Виробничі шкідливості, методи захисту людини від їх негативного впливу.

1. Перша допомога при отруєннях хімічними речовинами.
2. Методи захисту людини від негативного впливу шкідливого виробництва.
3. Системи опалення виробничих приміщень і лабораторій.

ТЕМА 6. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.

1. Класифікація нещасних випадків і взяття їх на облік.
2. Розслідування та облік нещасних випадків.
3. Огляд місця, де стався нещасний випадок.
4. Опитування потерпілого, свідків та посадових осіб.
5. Визначення причин нещасного випадку.
6. Методи дослідження виробничого травматизму.
7. Профілактика нещасних випадків.
8. Засоби захисту, що застосовуються для попередження нещасних випадків на виробництві.

ТЕМА 7. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності, актуальні проблеми в наукових дослідженнях

1. Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу.
2. Загальні вимоги безпеки в галузі до виробничого обладнання та технологічних процесів.

3. Медичний огляд працівників певних категорій. Безпека праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин.
4. Нормування шкідливих речовин в повітрі робочої зони.
5. Організація безпечної роботи електроустановок.
6. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах.
7. Вимоги безпеки до виробничих і допоміжних приміщень.
8. Вимоги безпеки праці під час експлуатації систем опалення, вентиляції і кондиціонування повітря.
9. Загальні заходи та засоби нормалізації мікроклімату та теплозахисту.
10. Важкість праці: динамічні, статичні навантаження.
11. Напруженість праці: увага, напруженість аналізаторних функцій, емоційна та інтелектуальна напруженість, монотонність праці.

ТЕМА 8. Основи техніки безпеки.

1. Загальні вимоги безпеки виробничого устаткування та процесів.
2. Безпека при експлуатації систем під тиском і криогенної техніки.
3. Безпека при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт та застосуванні підйнятно-розвантажувальної техніки.
4. Електробезпека.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці : підручник / В. Ц. Жидецький. – Л. : Афіша, 2005. – 350 с;
2. Охорона праці : навч. посіб. / [З. М. Яремко, С. В. Тимошук, О. І. Третяк, Р. М. Ковтун] ; за ред. проф. З. М. Яремка ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. – 374 с. : рис., табл.
3. Зеркалов Д. В. Охорона праці в галузі: загальні вимоги : навч. посіб. / Д. В. Зеркалов. – К. : Основа, 2011. – 551 с.
4. Основи охорони праці / [Купчик М.П. та ін.] ; під ред. М. П. Купчика та М. П. Гандзюка. – К. : Основа, 2000. – 416 с.
5. Геврик Є. О. Охорона праці : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Є. О. Геврик. – К. : Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 280 с.
6. Охрана труда в химической промышленности : учебник для вузов / [Макаров Г. В. и др.] под ред. Г. В. Макарова. – М. : Химия, 1989. – 496 с.

Допоміжна

1. Охорона праці в галузі. Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів всіх спеціальностей і напрямів підготовки за освітньо-кваліфікаційними рівнями «спеціаліст» і «магістр» / С.М. Богомаз-Назарова, А.І. Ткачук, С.О. Кононенко.– Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2012. – 144 с
2. Чижиков Г. І. Скорочений курс лекцій «Охорона праці в галузі»: для студентів спеціальності МО / Г. І. Чижиков, С. А. Гончарова, Ю. К. Доброносів. – Краматорськ: ДДМА, 2004. – 144 с.
3. ДНАОП 0.00-4.05-93. Положення про Національну раду з питань безпечної життєдіяльності населення.
4. ДНАОП 0.00-4.21-93. Типове положення про службу охорони праці.
5. ДНАОП 0.00-4.09-93. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства.
6. ДНАОП 0.00-4.11-93. Типове положення про роботу уповноважених трудових колективів.

7. ДНАОП 0.00-4.0-3-98. Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах.
8. ГОСТ 12707001.74 ССБТ. Основные положения.
9. ГОСТ 12.0.002.74 ССБТ. Основные понятия. Термины и определения.
10. ГОСТ 12.1.003.83 ССБТ. Шум. Общие требования безопасности.
11. ГОСТ 12.1.005-76 ССБТ. Воздух рабочей зоны. Общие санитарно-гигиенические требования.
12. ГОСТ 12.1.007-76 ССБТ. Вредные вещества. Классификация. Общие требования безопасности.
13. ГОСТ 12.4.011-75 ССБТ. Средства защиты работающих. Классификация.
14. ГОСТ 12.4.015-75 ССБТ. Одежда специальная. Классификация.
15. ГОСТ 12.4.021-75 ССБТ. Системы вентиляционные. Общие требования.
16. ГОСТ 12.1.012-78 ССБТ. Вибрация. Общие требования защиты.
17. СНиП II-4-79 Естественное и искусственное освещение. Нормы проектирования.
18. СНиП II-90-81 Производственные здания промышленных предприятий. Нормы проектирования.
19. СН 245-71 Санитарные нормы проектирования промышленных предприятий.
20. РДП 64-3-80 Требования к помещениям для производства лекарственных средств в асептических условиях.

Інформаційні ресурси

<http://www.dnop.kiev.ua/>

<http://ohoronapraci.kiev.ua/>

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Екзамен.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

1. Індивідуальне опитування біля дошки;
2. фронтальне опитування;
3. поточні та модульні контрольні роботи;
4. розв'язування задач;
5. захист рефератів.

Критерії та система оцінювання знань, умінь і навичок студентів

Оцінку **«відмінно»** заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений (ознайомена) з основною і додатковою літературою.

Оцінку **«добре»** заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) повне знання навчального матеріалу, успішно виконав (виконала) передбачені програмою завдання, засвоїв (засвоїла) рекомендовану основну літературу. Одночасно вони допустили певні неточності, пропуски, помилки, які зумовили некоректність окремих результатів та висновків.

Оцінку **«задовільно»** заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково впорався з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної літератури. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили суттєві помилки в усних відповідях та при виконанні завдань контрольних робіт, мали серйозні труднощі у спробах усунути ці помилки самостійно.

Оцінка **«незадовільно»** виставляється студентіві, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною літературою. Як правило, «незадовільна» оцінка

виставляється студентам, у яких відсутні знання базових положень або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійної діяльності.

Автор

(С. В. Бондарчук)